

Yeshiva

Curriculumdossiers 1ste, 2de en 3de graad secundair onderwijs: herindiening na de beslissing van de Vlaamse regering van 17 februari 2023

Situering

Ingevolge de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 februari 2023 en na overleg met de kabinetten van de ministers van Onderwijs en Werk en sociale economie, werden de curriculumdossiers op een aantal punten aangepast en werd afgesproken welke dossiers bijkomend zouden worden voorgelegd aan welke hoofdindieners van de onderliggende beroepskwalificaties..

Deze duiding is een aanvulling op de begeleidende teksten die werd bezorgd bij de indiening van de herwerkte curriculumdossiers op 23 december 2022 en die als bijlage is toegevoegd.

Inhoudelijke en technische aanpassingen

In overleg met de betrokken kabinetten werd nagegaan welke aanpassingen er doorgevoerd dienden te worden op basis van de adviezen van Onderwijsinspectie, AHOVOKS en dept. WSE.

- Voor studierichtingen die behoren tot meerdere domeinen, werd er een afzonderlijk curriculumdossier per domein opgesteld.
- De doorstroommogelijkheden werden gecontroleerd en waar nodig aangevuld.
- De omschrijving werd voor zes dossiers verder afgestemd op de omschrijving van de beroepskwalificaties.
- In de curriculumdossiers van de derde graad D/A werd de formulering van de omschrijving afgestemd op die van de tweede graad dual en derde graad A: 'leerlingen realiseren de doelen die leiden naar de beroepskwalificatie ... '.
- De verwijzing naar de regelgeving bij de paragraaf studiebekrachtiging werd geschrapt en vervangen door een volledige beschrijving van de mogelijke studiebekrachtiging voor de betrokken studierichting.
- De context werd in paragraaf 5 enkel opgenomen als er daarover afspraken zijn gemaakt met de sector, meestal in het kader van de ontwikkelcommissies van de standaardtrajecten of op het sectoraal partnerschap. Voor de dossiers Elektrische installaties (3^e graad A), Koelinstallaties (3^e graad A) en Dierenverzorgingstechnieken (3^e graad D/A) werd er geen context toegevoegd omdat

er bij de ontwikkeling van de standaardtrajecten (Elektrische installaties en Koelinstallaties) beslist is om dit niet te doen. Voor Dierenverzorgingstechnieken zijn er hierover ook geen afspraken gemaakt met de sector. De context die bij de indiening op 1/9/22 was opgenomen bij Dierenverzorgingstechnieken was een foutieve overname van het dossier Agrotechnieken dier. Daarom werd die bij herindiening geschrapt.

- Voor alle dossiers van de tweede en derde graad A- en D/A-finaliteit werd de afbakening van de aanvullende onderliggende kennis uitgebreid naar de totaliteit van de specifieke vorming (generieke én specifieke competenties). De inleidende zin is nu standaard: “De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke *vorming* van deze studierichting.”.
- En/of-constructies werden verwijderd uit de formulering van de doelen en kenniselementen.
- De concordantietabellen werden in een aantal dossiers aangepast:
 - de verwijzing naar sleutelcompetentie 3 werd doorgetrokken naar een aantal dossiers;
 - voor een beperkt aantal studierichtingen werden de concordanties aangevuld of aangepast in functie van onvolledigheden, schrappingen of toevoegingen van competenties;
 - verwijzingen naar ET 6.13 werden verwijderd;
 - niet alle doelen van het curriculumdossier zijn standaard opgenomen in de concordantietabel in het geval dat er doelen zijn toegevoegd of als het gaat om generieke doelen die geen onderdeel uitmaken van de beroepskwalificatie;
 - indien in een beroepskwalificatie verwachtingen zijn opgenomen voor moderne vreemde talen is er op deze manier mee om gegaan:
 - concordantie naar SC 3 als de verwachtingen worden afgedekt door de minimumdoelen;
 - opname in de aanvullende onderliggende kennis als de verwachtingen hoger liggen dan wat er kan verwacht worden in de minimumdoelen of specifieke minimumdoelen. Afhankelijk van de verwachtingen in de beroepskwalificatie is er een verschillende formulering gebruikt.
- In de paragraaf ‘Bijkomende vereisten voor duale structuuronderdelen’ werden aanpassingen doorgevoerd in de dossiers waarvoor dit van toepassing is:
 - als er in de standaardtrajecten of op het sectoraal partnerschap contexten werden bepaald voor de werkplekcomponent, werden die opgenomen.
 - voor de aanloopstructuuronderdelen:
 - de formulering over de aanloopfase werd afgestemd met het kabinet Onderwijs en Vorming;
 - de doelen van de specifieke vorming en de aanvullende onderliggende kennis expliciet opgenomen.
 - de brede aanloopfase werd nog niet opgenomen in deze versie van de curriculumdossiers;
 - voor de dossiers waar de clusters van de modulaire structuur niet de totaliteit van de doelen afdekken, werd er een voetnoot toegevoegd;
 - er stond in de dossiers al een voetnoot dat de aanvullende onderliggende kennis ook geldt voor de duale structuuronderdelen (lineair of modulair georganiseerd). Die blijft uiteraard behouden.
- Aanpassingen bij specifieke dossiers:
 - voor de studierichtingen Topsport in de tweede en derde graad werd verwezen naar de [ontwikkelingsplannen van de afzonderlijke topsportfederaties](#) die de doelstellingen bepalen voor de verschillende topsporttakken.

- het dossier van de eerste graad A-stroom werd aangepast voor de basisoptie Maatschappij en welzijn.
- voor Defensie en Veiligheid werd de verwijzing naar het onderwijsconvenant opgenomen waarin er afspraken zijn gemaakt over de sets van competenties die er gerealiseerd kunnen worden voor de beroepskwalificaties Soldaat/Matroos bij defensie en Brandweerman.

Bijkomende akkoorden van de sectoren

Voorafgaand aan de eerste indiening van de curriculumdossiers op 1 september 2022 werden de sectoren geïnformeerd en geconsulteerd indien een curriculumdossier inhoudelijk afweek van de onderliggende beroepskwalificatie(s). Bij de herindiening op 23 december 2022 werden 40 formele akkoorden toegevoegd waarvoor overleg met de sector had plaatsgevonden omwille van een inhoudelijke afwijking van de onderliggende beroepskwalificatie(s). Ingevolge de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 februari 2023 werd door de kabinetten van Onderwijs en vorming en Werk en sociale economie aan de onderwijsverstrekkers een lijst van 93 curriculumdossiers bezorgd waarvoor bijkomend een akkoord van de betrokken sectoren moest worden gevraagd. Voor die 93 dossiers moesten in totaal 49 sectoren worden gecontacteerd.

Het verzamelen van de formele akkoorden gebeurde via een lijst met contactpersonen die werd aangeleverd door de betrokken kabinetten. Vanaf 21 april ontving elke contactpersoon minstens twee keer een bericht met de vraag om ofwel een formeel akkoord te geven voor voorliggend(e) curriculumdossier(s) ofwel de vraag om in overleg te gaan over voorliggend(e) curriculumdossier(s) ten einde tot een formeel akkoord te komen.

- 38 sectoren bezorgden een formeel akkoord voor de dossiers waarbij ze betrokken zijn;
- 1 sector bezorgde een informeel akkoord omdat de tijd voor een formeel akkoord te kort was (ITAA);
- 3 sectoren gingen in overleg maar bezorgden (nog) geen formeel akkoord:
 - PC 314: er werd overlegd met de sectorconsulenten en we hebben een consensus over de aanpassingen maar ontvingen nog geen formeel akkoord. BESKO en Febelhair bezorgden al wel hun akkoord;
 - VEDA (beroepsvereniging voor dierenartsen, vervanger van IVDB-DVK): geen formeel akkoord bezorgd, maar wel overleg gehad waaruit bleek dat er geen belangrijke aanpassingen nodig waren.
 - 1 sector (PlastIQ) geeft geen akkoord omdat ze niet akkoord gaan met de samenstelling van het structuuronderdeel. Aangezien de curriculumdossiers ontwikkeld worden binnen het kader dat de Vlaamse Regering heeft goedgekeurd, valt dit niet-akkoord buiten de scope van deze procedure.
- 7 sectoren reageerden niet ondanks minstens 2 berichten:
 - Anizoo
 - Belab
 - Boerenbond
 - Febelgra
 - Landbouwservice
 - Paperpackskills
 - Sociaal fonds voor de Vastgoedsector

Voor alle dossiers heeft minstens één van de hoofdindieners van de onderliggende beroepskwalificatie(s) zijn akkoord gegeven. Geen enkele sector heeft zich niet akkoord verklaard met de inhoud van de voorliggende curriculumdossiers.

In bijlage 1 is de lijst opgenomen van dossiers die moesten worden voorgelegd voor akkoord, aan welke hoofdindiener(s) van de onderliggende beroepskwalificatie(s) dit akkoord moest worden gevraagd en of er een formeel akkoord is toegevoegd.

Voor een aantal dossiers is er extra toelichting nodig:

- De Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België heeft zijn akkoord gegeven voor de inhoud van de curriculumdossiers, maar gaat niet akkoord met de benaming van de studierichting Slagerij- en traiteurtechnieken (3e graad D/A-finaliteit). De competenties m.b.t. traiteur komen slechts minimaal aan bod waardoor de vlag de lading niet dekt. De sector vraagt om de naam aan te passen naar Slagerij- en vleeswarentechnieken.
- Horeca Forma Vlaanderen heeft zijn akkoord gegeven voor de onderwijskundige vertaling van de beroepskwalificaties in de curriculumdossiers Keukenmedewerker en Assistentie in Wonen, Zorg en Welzijn, maar gaat niet akkoord met de flexibele instap van Keukenmedewerker duaal (OK2 duaal) naar Assistentie in wonen, zorg en welzijn duaal. Deze overgang is voorzien in bijlage 1 van het Organisatiebesluit secundair onderwijs, wat zich op twee manieren vertaalt in de curriculumdossiers:
 - o in het curriculumdossier Assistentie in wonen, zorg en welzijn in paragraaf 7, 'beroepskwalificaties, deelkwalificaties en certificaten die van rechtswege studievoortgang toelaten';
 - o in het curriculumdossier Keukenmedewerker duaal in paragraaf 1 bij 'logische doorstroommogelijkheden'.
- De Rederscentrale heeft zijn akkoord gegeven voor de onderwijskundige vertaling van de beroepskwalificaties in de curriculumdossiers, maar wil de specifieke toelatingsvoorwaarden aanpassen voor Matroos zeevisserij duaal (OK2 duaal) en Zeevisserij. Nu is er opgenomen dat de opleiding 'voorkoming van arbeidsongevallen' moet gevolgd worden vooraleer men de reglementair voorziene werkplekcomponent of stage aanvangt. De sector vraagt om dat aan te passen naar 'de opleiding zo vlug als mogelijk plannen'. De toelatingsvoorwaarde is momenteel immers strenger dan wat er federaal wordt gevraagd.
- Het Zeevisserijfonds volgt de beslissing van de Rederscentrale voor zijn akkoord. Het Zeevisserijfonds werd in alle communicatie meegenomen.
- Volta wenst zich niet uit te spreken over het curriculumdossier Elektronicatechnieken en verwijst hiervoor naar Agoria dat zijn akkoord geeft.
- Omdat de Vlaamse Regering de samenstelling van de studierichting Industriële ICT wijzigde in het kader van een herziening van de matrix secundair onderwijs voor ICT-studierichtingen, wordt het curriculumdossier pas ingediend op 1 september 2023 samen met de nieuwe studierichtingen.
- Opgroeien is niet gevraagd om het dossier Assistentie in wonen, zorg en welzijn te ondertekenen aangezien ze geen hoofdindiener zijn van een van de onderliggende beroepskwalificaties. Opgroeien heeft de twee dossiers waarbij ze wel hoofdindiener zijn, ondertekend.

Overzicht van de formele akkoorden van de betrokken sectoren (zie bijlage voor de formele akkoorden)

studierichting	sector	formeel akkoord
Assistent dierlijke productie duaal	Boerenbond	geen reactie
Assistent plantaardige productie duaal	Boerenbond	geen reactie
Assistentie in wonen, zorg en welzijn	Horeca Forma Vlaanderen	akkoord
Assistentie in wonen, zorg en welzijn	Opgroeien	geen hoofdindiener van de onderliggende BK's
Assistentie in wonen, zorg en welzijn	Zorggezind	akkoord
Assistentie in wonen, zorg en welzijn	Zorgnet-Icuro	akkoord
Bakkerijtechnieken	Alimento	akkoord
Bakkerijtechnieken	Bakkers Vlaanderen	akkoord
Basiszorg en ondersteuning	Opgroeien	akkoord
Basiszorg en ondersteuning	Zorggezind	akkoord
Basiszorg en ondersteuning	Zorgnet-Icuro	akkoord
Bedrijfsorganisatie	ITAA	akkoord (informeel), formeel akkoord pas mogelijk in juni
Bestuurder interne transportmiddelen duaal	SFTL	akkoord
Binnen- en buitenschrijnwerk	Constructiv	akkoord
Binnen- en buitenschrijnwerk	Woodwize	akkoord
Binnenschrijnwerk en interieur	Constructiv	akkoord
Binnenschrijnwerk en interieur	Woodwize	akkoord
Binnenvaart en beperkte kustvaart	Kenniscentrum binnenvaart Vlaanderen	akkoord
Binnenvaarttechnieken	Kenniscentrum binnenvaart Vlaanderen	akkoord
Biotechnologische en chemische technieken	Alimento	akkoord
Biotechnologische en chemische technieken	Belab	geen reactie
Biotechnologische en chemische technieken	Essencia	akkoord
Bouwplaatsmachinist	Constructiv	akkoord
Bouwtechnieken	Constructiv	akkoord
Brood- en banketbakkerij	Alimento	akkoord
Brood- en banketbakkerij	Bakkers Vlaanderen	akkoord

Commerciële organisatie	CEVORA	akkoord
Crossmedia	Grafoc	akkoord
Crossmedia	Mediarte	akkoord
Decoratie en schilderwerken	Constructiv	akkoord
Defensie en veiligheid	BVBO	akkoord
Defensie en veiligheid	FOD Binnenlandse zaken	akkoord
Diamantbewerking	Fonds voor diamantnijverheid	akkoord
Dier en milieu	Boerenbond	geen reactie
Dier en milieu	Landbouwservice	geen reactie
Dierenzorg	Anizoo (beroepsfederatie van ondernemers in de huisdieren)	geen reactie
Dierenzorg	SAVAB-Flanders (small animal verterinary association belgium)	akkoord
Dierenzorg	VEDA (beroepsvereniging voor dierenartsen)	overleg, maar geen formeel akkoord bezorgd
Elektromechanische technieken	Agoria	akkoord
Elektronicatechnieken	Agoria	akkoord
Elektronicatechnieken	Volta	Volta verwijst naar akkoord Agoria
Gezondheidszorg	Zorggezind	akkoord
Gezondheidszorg	Zorgnet-Icuro	akkoord
Grafimedia	Grafoc	akkoord
Grafimedia	Mediarte	akkoord
Groenaanleg en -beheer	Eduplus	akkoord
Groendecoratie	Koninklijke Unie van de Floristen van België	akkoord
Haarverzorging	Febelhair	akkoord
Haarverzorging	PC314	aanpassingen doorgevoerd na overleg, maar nog geen formeel akkoord bezorgd
Hippisch assistent dual	Paardenpunt Vlaanderen	akkoord
Hoeknaadlasser dual	Agoria	akkoord
Hulpkelner dual	Horeca Forma Vlaanderen	akkoord
Hulpmonteur steigerbouw dual	Constructiv	akkoord

Industriële ICT	Volta	indiening op 1/9/23 oww nieuwe samenstelling structuuronderdeel
Installateur elektrotechnische basiscomponenten dual	Volta	akkoord
Keukenmedewerker dual	Horeca Forma Vlaanderen	akkoord --> sector vraagt om logisch vervolg naar AWZW te schrappen
Koel- en warmtechnieken	Agoria	akkoord
Koelinstallaties	Agoria	akkoord
Lassen-constructie	Agoria	akkoord
Logistiek	SFTL	akkoord
Machinaal houtbewerker dual	Woodwize	akkoord
Magazijnmedewerker dual	SFTL	akkoord
Maritieme technieken dek	Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, Vloot dab	akkoord
Maritieme technieken dek	Koninklijke Belgische Redervereniging	akkoord
Maritieme technieken motoren	Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, Vloot dab	akkoord
Maritieme technieken motoren	Koninklijke Belgische Redervereniging	akkoord
Matroos zeevisserij dual	Rederscentrale	akkoord --> sector vraagt om toelatingsvoorwaarden aan te passen
Matroos zeevisserij dual	Zeevissersfonds	Zeevissersfonds verwijst voor akkoord naar Rederscentrale
Mechanische vormgeving	PlastIQ	geen akkoord oww samenstelling structuuronderdeel
Mechanische vormgevingstechnieken	PlastIQ	geen akkoord oww samenstelling structuuronderdeel
Medewerker (banket)bakkerij dual	Alimento	akkoord
Medewerker (banket)bakkerij dual	Bakkers Vlaanderen	akkoord
Medewerker fastfood dual	Horeca Forma Vlaanderen	akkoord
Medewerker florist dual	Koninklijke Unie van de Floristen van België	akkoord
Medewerker groen- en tuinaanleg dual	Eduplus	akkoord
Medewerker groen- en tuinbeheer dual	Eduplus	akkoord
Medewerker hout dual	Woodwize	akkoord
Medewerker kamerdienst dual	Horeca Forma Vlaanderen	akkoord
Medewerker productielijn kleding, confectie en meubelstoffering dual	IVOC	akkoord

Medewerker schilder- en behangwerken dual	Constructiv	akkoord
Medewerker slagerij dual	Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België	akkoord
Medewerker tegelzetwerken en dekvloeren dual	Constructiv	akkoord
Medewerker textielverzorging dual	Gemeenschappelijk Fonds van de textielverzorging vzw	akkoord
Moderealisatie	Comeos	akkoord
Moderealisatie	IVOC	akkoord
Moderealisatie	Unizo	akkoord
Monteur metalen gevel- en dakelementen dual	Constructiv	akkoord
Monteur sanitaire en verwarmingsinstallaties dual	Constructiv	akkoord
Monteur ventilatie- en luchtbehandelingskanalen dual	Constructiv	akkoord
Natuur- en groentechnieken	Natuurinvest-Inverde	akkoord
Onderhoudsmedewerker	ABSU/UGBN	akkoord
Onderhoudsmedewerker	Sociaal fonds voor de Vastgoedsector	geen reactie
Onthaal, organisatie en sales	CEVORA	akkoord
Onthaal, organisatie en sales	Comeos	akkoord
Onthaal, organisatie en sales	Unizo	akkoord
Operator strijkafdeling kleding- en confectieartikelen en textielverzorging dual	IVOC	akkoord
Opvoeding en begeleiding	Opgroeien	akkoord
Orthopedietechnieken	BBOT	akkoord
Paardenhouderij	Paardenpunt Vlaanderen	akkoord
Paletten- en krattenmaker dual	Woodwize	akkoord
Plaatser boven- en ondergrondse leidingen dual	Volta	akkoord
Plant en milieu	Boerenbond	geen reactie
Plant en milieu	Landbouwservice	geen reactie
Polyvalent administratief ondersteuner dual	CEVORA	akkoord

Preventief onderhoud machines en installaties	Agoria	akkoord
Productie-industrie	Agoria	akkoord
Productie-industrie	Alimento	akkoord
Productie-industrie	COBOT	akkoord
Productie-industrie	Febelgra	geen reactie
Productie-industrie	Grafoc	akkoord
Productie-industrie	Woodwize	akkoord
Productiemedewerker drukken in de printmedia dual	Grafoc	akkoord
Productiemedewerker industrie dual	Agoria	akkoord
Productiemedewerker industrie dual	Alimento	akkoord
Productiemedewerker industrie dual	COBOT	akkoord
Productiemedewerker industrie dual	Febelgra	geen reactie
Productiemedewerker industrie dual	Grafoc	akkoord
Productiemedewerker industrie dual	Woodwize	akkoord
Schoonheidsverzorging	BESKO	akkoord
Schoonheidsverzorging	PC314	aanpassingen doorgevoerd na overleg, maar nog geen formeel akkoord bezorgd
Schoonmaker	ABSU/UGBN	akkoord
Slachthuismedewerker dual	Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België	akkoord
Slagerij	Comeos	akkoord
Slagerij	Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België	akkoord
Slagerij-Traiteurtechnieken	Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België	akkoord --> sector vraagt naamswijziging structuuronderdeel
Textiel	COBOT	akkoord
Textielproductietechnieken	COBOT	akkoord
Textielverzorging	Gemeenschappelijk Fonds van de textielverzorging vzw	akkoord
Uitbener-uitsnijder dual	Landsbond der Beenhouwers, Spekslagers en Traiteurs van België	akkoord

Verpakker dual	Grafoc	akkoord
Verpakker dual	PaperPackSkills	geen reactie
Vrachtwagenschauffeur	SFTL	akkoord
Wellness en schoonheid	BESKO	akkoord
Wellness en schoonheid	PC314	aanpassingen doorgevoerd na overleg, maar nog geen formeel akkoord bezorgd
Winkelmedewerker dual	Comeos	akkoord
Winkelmedewerker dual	Unizo	akkoord
Zeevaart	Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, Vloot dab	akkoord
Zeevaart	Koninklijke Belgische Redervereniging	akkoord
Zeevaart	Rederscentrale	akkoord
Zeevisserij	Rederscentrale	akkoord --> sector vraagt om toelatingsvoorwaarden aan te passen
Zeevisserij	Zeevissersfonds	Zeevissersfonds verwijst voor akkoord naar Rederscentrale

Yeshiva

Curriculumdossiers 1ste, 2de en 3de graad SO: aanpak herwerking

Situering

Op 3 november informeerden de minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand en de minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw de onderwijsverstrekkers dat de Vlaamse Regering voorlopig nog geen goedkeuring hechtte aan de curriculumdossiers die werden ingediend op 1 september 2022. Daarbij werden de adviezen meegegeven van Onderwijsinspectie, AHOVOKS en DWSE.

In dit document wordt de aanpak van de herwerking van de curriculumdossiers toegelicht. Daarbij wordt er gewerkt binnen het regelgevend kader dat werd vastgelegd in de codex secundair onderwijs en het bijhorende uitvoeringsbesluit. Dat besluit werd recent gewijzigd waardoor de termijnen voor indiening van herwerkte curriculumdossiers werden aangepast:

“Als de Vlaamse Regering het curriculumdossier niet goedkeurt, herwerken de instanties het curriculumdossier. Ze houden daarbij rekening met de adviezen van de bevoegde dienst of diensten, naargelang van het geval, en de onderwijsinspectie. Uiterlijk op 31 december na de beslissing van de Vlaamse Regering om het curriculumdossier niet goed te keuren, dienen de instanties het herwerkte curriculumdossier voor goedkeuring in bij de bevoegde dienst uit het beleidsdomein onderwijs. De voormelde termijn is een vervaltermijn.

De Vlaamse Regering beslist uiterlijk op 31 januari na de indiening over de goedkeuring van het herwerkte curriculumdossier, vermeld in het vierde lid.”¹

¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijzigingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 10 november 2006 tot vaststelling van de goedkeuringscriteria en indieningsmodaliteiten van de leerplannen en van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende curriculumdossiers en leerplannen in het onderwijs, wat betreft termijnen.

De curriculumdossiers werden ook nu gezamenlijk door het Gemeenschapsonderwijs en de verenigingen van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs herwerkt. Ook Syntrum is mede-indiener indien de structuuronderdelen dual kunnen worden aangeboden.

Curriculumdossiers en het arrest van het Grondwettelijk Hof over de eindtermen tweede en derde graad

In de verschillende adviezen wordt er verwezen naar het arrest van het Grondwettelijk Hof van 16 juni 2022 met betrekking tot de eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs. Het is in die geest dat de curriculumdossiers zijn ingevuld:

- de doelen laten voldoende ruimte voor het pedagogisch project van de school;
- de doelen laten voldoende ruimte voor de professionele inbreng van de leraar.

Curriculumdossiers in hun totaliteit bekijken

De inhoud van de curriculumdossiers moet altijd in zijn totaliteit bekeken worden. Daarbij moeten de doelen dus steeds gezien worden in functie van de graad en de finaliteit. Voor de studierichtingen uit de A- en D/A-finaliteit betekent dat dat de doelen die leiden naar beroepskwalificaties ook steeds in samenhang met de (specifieke) eindtermen moeten bekeken worden en binnen de omschrijving die wordt meegegeven. De Onderwijsinspectie formuleerde het als volgt in de begeleidende tekst bij de adviezen:

"De curriculumdossiers worden in hun geheel bekeken: Doelen kunnen niet los van elkaar gezien worden (...), de afbakening van de tweede graad, de aanvullende bijkomende kennis en de omschrijving van de BK's die context biedt. Gezien de link tussen deze omschrijving en de criteria uit artikel 5 die hieronder worden beoordeeld, wordt eerst vermeld of de omschrijving van het BK volledig is vermeld."

Om daaraan tegemoet te komen werd een aantal wijzigingen doorgevoerd in de herwerkte curriculumdossiers:

- de omschrijvingen van de beroepskwalificaties werden integraal overgenomen waar dat nog niet gebeurde. Voor deelkwalificaties is er geen definitie beschikbaar, maar werd er teruggegrepen naar de invulling die in de standaardtrajecten werd opgenomen (vb. OK2 Cementgebonden voeger);
- in heel wat dossiers werd bijkomende context toegevoegd:
 - voor de tweede graad A en D/A werd voor de doelen die leiden naar beroepskwalificaties verduidelijkt dat er wordt uitgegaan van eenvoudige situaties of handelingen waar leerlingen volgens richtlijnen en onder begeleiding werken;
 - voor de derde graad A en D/A werd context toegevoegd gebaseerd op de werkplekcomponent van de standaardtrajecten.
- bij de doelen die leiden naar beroepskwalificaties werd bij de aanvullende onderliggende kennis telkens opgenomen dat het gaat om kennis die in functie staat van de specifieke competenties van de studierichting.

Concreet betekent dat dat er gelijkaardige of dezelfde doelen kunnen voorkomen in studierichtingen van een verschillende graad of finaliteit. Die redenering geldt ook voor de generieke doelen die zijn opgenomen bij de doelen die leiden naar beroepskwalificaties. Zij zullen verschillend worden ingevuld in functie van de graad en de studierichting.

Dat doelen die leiden naar beroepskwalificaties identiek worden geformuleerd in verschillende finaliteiten, wordt soms ook verklaard door:

- het beperkte onderscheid tussen de onderliggende beroepskwalificaties
 - Vb. Schoonheidsverzorging (3de graad A) en Wellness en schoonheid (3de graad D/A);
- dezelfde beroepskwalificatie die is gekoppeld aan studierichtingen van een verschillende finaliteit
 - Vb. Topsport (in de 3de graad A en D/A).

In dergelijke gevallen zal het onderscheid tussen de studierichtingen vooral liggen in de eindtermen en specifieke eindtermen en in de manier waarop de doelen die leiden tot beroepskwalificaties worden aangebracht.

Onderwijskundige vertaling van beroepskwalificaties

Het is belangrijk te herhalen dat de beroepskwalificaties als vertrekpunt dienen voor de onderwijskundige vertaling. Als er standaardtrajecten werden ontwikkeld voor een studierichting, werden die ook meegenomen in de voorbereiding. De onderwijskundige vertaling kan verschillende vormen aannemen:

- Een activiteit kan worden geherformuleerd om haalbaar te zijn voor een leerling in een onderwijscontext. Beroepskwalificaties zijn immers opgemaakt voor een volwaardig beroepsbeoefenaar waardoor niet alle activiteiten haalbaar zijn op het einde van een onderwijstraject.
 - Vb. De activiteit 'Gaaf professioneel om met diefstal en diefstalpreventie' in de studierichting Onthaal, organisatie en sales wordt vertaald naar 'De leerlingen lichten een gepaste aanpak bij diefstal en fraudepogingen toe en illustreren technieken van diefstalpreventie.'
 - Vb. In de studierichting Moderealiserie wordt de activiteit 'Garandeert de continuïteit van de werking van verschillende werkposten in een productieopstelling' vertaald naar 'De leerlingen signaleren problemen in verband met de continuïteit van de werking van verschillende werkposten in een productieopstelling.'
- Een activiteit kan geherformuleerd worden als die enkel te realiseren is in uitzonderlijke situaties. In de standaardtrajecten wordt er dan vaak teruggesproken naar de zinsnede 'indien van toepassing'. Aangezien de curriculumdossiers gelden voor zowel de duale als niet-duale leerweg is er in dat geval gezocht naar een formulering die ervoor zorgt dat het doel effectief aan bod komt, ongeacht de leerweg.
 - Vb. bij de studierichting Agrotechnieken Dier wordt de activiteit 'Detecteert de bronst' vertaald naar 'De leerlingen herkennen het verloop van de bronst of balts, bevruchting, dracht en het geboorteproses'. Het detecteren van de bronst kan immers niet worden gegarandeerd in de school- of werkplekcontext.
- Een activiteit kan worden geschrapt of geherformuleerd op basis van één van de volgende criteria: duurzaamheid, infrastructuur, veiligheid, mate van autonomie, mate van verantwoordelijkheid, beschikbare onderwijstijd, niet gerelateerd aan de opleiding, onderwijscontext versus bedrijfsrealiteit.
 - Bv. Bij de studierichting Wellness en schoonheid wordt de activiteit 'Begeleidt de klant bij verzorgingen met toestellen voor baden, spa, lichtsessies, sauna, hamam' vertaald naar 'De leerlingen adviseren de klant over het verloop van verzorging met toestellen voor baden, spa, lichtsessies, sauna, hamam.' omwille van de infrastructuur die vereist zou zijn om de activiteit te realiseren zoals opgenomen in de beroepskwalificatie.

- Bv. Bij de studierichting Bedrijfsorganisatie wordt de activiteit 'Bereidt de thesaurieverrichtingen voor' geschrappt omwille van de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheid.
- Activiteiten kunnen worden geclusterd als dat een meerwaarde oplevert.
 - Bv. In de studierichting Onthaal, organisatie en sales worden de activiteiten 'Neemt telefonische oproepen aan en verbindt door naar de gevraagde gesprekspartners of noteert een boodschap' en 'Voert telefonische gesprekken in opdracht' geclusterd tot 'De leerlingen voeren inkomende en uitgaande telefonische gesprekken en verbinden door naar gesprekspartners of noteren een boodschap.'
- Activiteiten uit een beroepskwalificatie kunnen overlappen met eindtermen basisvorming uit een sleutelcompetentie. Dan worden ze niet herhaald bij de onderwijsdoelen afgeleid van de beroepskwalificatie.
 - Bv. In veel beroepskwalificaties komt de activiteit 'Ontwikkelt permanent de eigen deskundigheid' voor. Via sleutelcompetentie 13 maakt dat al onderdeel uit van het curriculum en wordt het dus niet herhaald bij de specifieke competenties. In de concordantietabel wordt dat opgenomen als 'SC 13'.
 - Bv. De moderne vreemde talen die zijn opgenomen in de beroepskwalificaties worden meestal afgedekt door sleutelcompetentie 3 (zeker in de D/A-finaliteit) en worden in dat geval niet herhaald bij de specifieke competenties of aanvullende onderliggende kennis. In de concordantietabel wordt in dat geval verwezen naar 'SC 3'.
- Sommige onderliggende activiteiten of kenniselementen uit een beroepskwalificatie worden zo belangrijk geacht dat ze worden toegevoegd als afzonderlijk doel in het curriculumdossier.
 - Bv. Bij de studierichting Elektrotechnieken is er opgenomen 'De leerlingen ontwerpen, tekenen en begrijpen elektrische schema's, installatieschema's (residentieel, tertiair en industriële installaties) en technische dossiers.'
 - Bv. Bij de studierichting Bouwtechnieken is er opgenomen 'De leerlingen maken CAD-tekeningen'.

In twee adviezen wordt beargumenteerd dat de onderwijskundige vertaling van de beroepskwalificaties een risico inhoudt omwille van een gebrek aan gelijkgerichtheid bij het afleveren van beroepskwalificaties binnen onderwijs, EVC-trajecten en andere beroepskwalificerende trajecten buiten onderwijs. Nochtans zijn de doelen die worden opgenomen in de domeinspecifieke leerresultaten (DLR) van de graduaatsopleidingen ook geen gedetailleerde overname van de onderliggende beroepskwalificaties en zijn ook daar EVC-trajecten en beroepskwalificerende trajecten buiten onderwijs mogelijk.

Tot slot is het belangrijk te benadrukken dat de doelen die leiden tot beroepskwalificaties in de studierichtingen van de tweede graad A en D/A een kennismaking zijn met en een voorbereiding op het verwerven van die doelen in de derde graad.

Omgang met kennis in de curriculumdossiers

De kennis die gekoppeld is aan de doelen die leiden naar beroepskwalificaties wordt niet gekoppeld aan een specifiek doel. Dat maakt het mogelijk om de kennis aan bod te laten komen wanneer dat het meest gepast is in het leertraject en vermijdt ook heel wat herhaling.

Doorgaans maakt de doelzin als geheel duidelijk wat er wordt verwacht van leerlingen. Om te vermijden dat bepaalde kenniselementen impliciet zouden worden verondersteld, is een aantal kenniselementen geëxpliciteerd in de rubriek 'aanvullende onderliggende kennis'.

Zowel voor de tweede graad als voor de derde graad wordt de kennis voortaan afzonderlijk vermeld.

De aanvullende onderliggende kennis staat steeds in functie van de generieke en specifieke competenties van de studierichting. De aanvullende kennis en specifieke competenties geven samen aan wat er voor de beroepsgerichte specifieke vorming van de leerling wordt verwacht. Over het geheel van alle curriculumdossiers treedt er een verschil op in het aantal items opgenomen in de aanvullende onderliggende kennis en in het aantal specifieke competenties. Dat verschil is afhankelijk van onder meer de uitvoerigheid van een beroepskwalificatie, de mate waarin beroepskwalificaties onderling samenhangen, de mate waarin kennis al dan niet kan worden geïntegreerd in de doelzin en de formulering van aanvullende kennis al dan niet noodzakelijk is.

De opgenomen aanvullende onderliggende kennis is een minimum.

Akkoord sectoren

Bij de voorbereiding van de indiening van de curriculumdossiers op 1 september 2022 werd er overlegd met de sectoren. Daarbij werd telkens uitgelegd volgens welke principes de onderwijskundige vertaling van de beroepskwalificaties werd aangepakt en voor welke dossiers er een inhoudelijke afwijking was. Om tegemoet te komen aan de vraag om een formeel akkoord van de betrokken sectoren toe te voegen, werden de sectoren opnieuw gecontacteerd met het oog op de herindiening. Zoals voorzien in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende curriculumdossiers en leerplannen in het onderwijs van 4 mei 2018 wordt dit voorafgaand akkoord gevraagd wanneer een curriculumdossier inhoudelijk afwijkt van de erkende beroepskwalificatie(s). Dat betekent dat het gaat om aanpassingen die verder gaan dan de principes van de onderwijskundige vertaling die in een voorgaande paragraaf werden toegelicht. De lijst van curriculumdossiers en ondertekenende sectoren is opgenomen in bijlage 1. De bijhorende akkoorden van de sectoren zitten in de daarop volgende bijlages.

Duale trajecten

Voor de duale trajecten is het belangrijk een paar elementen extra toe te lichten:

- Bij de herindiening is voor vijf studierichtingen de werkplekcomponent toegevoegd na bespreking in het bevoegde sectoraal partnerschap. Het gaat om de studierichtingen:
 - Assistentie in wonen, zorg en welzijn
 - Brom- en motorfietsinstallaties
 - Monteur ventilatie en luchtbehandeling duaal
 - Textielproductietechnieken
 - Zeevisserij
- De aanloophase bereidt niet-arbeidsrijpe leerlingen voor op een duaal traject. Daarbij is een selectie van of een combinatie van vier acties mogelijk. Die acties worden in alle curriculumdossiers opgenomen zoals ze werden geformuleerd in de standaardtrajecten.
 - Wat de doelen van de beroepsgerichte vorming betreft, kan er een selectie worden gemaakt uit de doelen van het curriculumdossier. Die doelen hoeven niet allemaal aan bod te komen, maar worden geselecteerd en aangeboden in functie van de doelstellingen van de aanloophase. Leerlingen moeten in de aanloophase meer kunnen doen dan de absolute basisactiviteiten, anders dreigen ze niet langer uitgedaagd te worden als ze al instappen met een bepaalde technische bagage of als ze een langer traject in de aanloophase lopen (volgens het principe dat een aanloophase zo kort als nodig, maar ook zo lang als nodig kan duren). Leerlingen nemen de verworven doelen immers mee in het verdere duale traject zodra ze de overstap maken vanuit de aanloophase.

- De clusters die werden opgenomen bij de modulaire structuur van de duale trajecten zijn gebaseerd op afgeronde gehelen met civiel effect gebaseerd op de beroepskwalificaties en/of deelkwalificaties die zijn verbonden aan de studierichting.
- Bij de doorstroom van de studierichtingen OK2 dual:
 - Overall is opgenomen dat leerlingen kunnen doorstromen naar de arbeidsmarkt. Ze behalen immers een onderwijskwalificatie met onderliggende beroepskwalificatie en/of deelkwalificatie op het einde van de tweede graad.
 - Voor een aantal studierichtingen OK2 dual is er geen logische vervolgopleiding opgenomen omdat er geen inhoudelijk verwante studierichtingen zijn in de 3de graad of omdat de leerlingen hier niet op worden voorbereid. De onderliggende beroepskwalificatie of deelkwalificaties van die studierichtingen laten ook geen overstap van rechtswege toe naar een duale studierichting in de 3de graad A-finaliteit.

Technische aanpassingen

In de dossiers werd een aantal technische aanpassingen doorgevoerd om tegemoet te komen aan opmerkingen die werden meegegeven in de verschillende adviezen.

- Aangezien de curriculumdossiers ook gelden voor buso OV4, werd dit telkens expliciet opgenomen bij de positionering van het opleidingsaanbod.
- Bij de toelatingsvoorwaarden wordt er verwezen naar het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft.
- Bij de studiebekrachtiging wordt er verwezen naar het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft. Dit gebeurt op dezelfde manier in de verschillende graden.

Elementen over bijkomende certificaten worden volgens deze logica behandeld:

- Als een extern certificaat een voorwaarde is voor een studiebekrachtiging zoals bepaald in art.60 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft, wordt dit overgenomen in de rubriek studiebekrachtiging (vb. rijbewijs C en CE voor de studierichting Vrachtwagenchauffeur).
- Als een bijkomend certificaat automatisch volgt uit het slagen in de studierichting wordt dat ook opgenomen (vb. fyto P1, P2 in het domein Land- en tuinbouw).
- Als een bijkomend certificaat afhangt van het slagen van een extern examen los van het behalen van de studiebekrachtiging, wordt het niet opgenomen (vb. rijbewijs G voor de studierichting Plant en milieu).
- In de titel van de studierichtingen die dual aangeboden kunnen worden in 3 A en D/A wordt '(dual)' toegevoegd.
- Bij de duale trajecten die worden georganiseerd bij Syntra of CDO's, wordt verwezen naar de afwijking die er geldt voor de eindtermen lichamelijke opvoeding en het levensbeschouwelijk onderricht. De generieke verwijzing naar de eindtermen lichamelijke opvoeding is opgenomen omdat we op dit moment nog niet kunnen verwijzen naar concrete eindtermen van sleutelcompetentie 1.
- Er werd een aantal titels van rubrieken aangepast:
 - titel "Duale organisatie" werd "bijkomende vereisten voor duale structuuronderdelen";
 - titel "Flexibele instap" werd "Onderliggende beroepskwalificaties, deelkwalificaties en certificaten die van rechtswege studievoortgang toelaten".²

² Enkel van toepassing op de studierichtingen in de 3de graad A die dual kunnen worden aangeboden.

- Een aantal onzorgvuldigheden bij de “Onderliggende beroepskwalificaties, deelkwalificaties en certificaten die van rechtswege studievoortgang toelaten” werd gecorrigeerd op basis van de bijlage bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2022 over de organisatie van het secundair onderwijs, wat leerlingen betreft.
- Er wordt consequent gesproken van 'vervangende' eindtermen in plaats van 'gelijkwaardige' eindtermen
- Bij de studierichtingen in de 3de graad A en D/A die duaal kunnen worden aangeboden, wordt geëxpliciteerd dat alle doelen (en dus ook onderliggende kennis) gelden voor zowel de niet-duale als de duale leerweg.
- Er wordt systematisch gesproken over 'doelen die leiden naar beroepskwalificaties' en niet langer over 'doelen afgeleid van beroepskwalificaties'.
- Rubrieken die niet van toepassing zijn voor een bepaalde studierichting worden geschrapt (vb. bijkomende vereisten voor duale structuuronderdelen voor studierichtingen die niet duaal georganiseerd kunnen worden).
- Voor de rubriek doorstroming werd een aantal wijzigingen doorgevoerd:
 - Voor de 3de graad A en D/A wordt ook verwezen naar de mogelijkheid om graduaatsopleidingen te volgen.
 - In de 3de graad D/A en D wordt verwezen naar het niveau van de logische vervolgopleidingen (vb. graduaat, professionele/academische bachelor), maar voor de concrete studierichtingen wordt verwezen naar de website van AHOVOKS met de doorstroomprofielen.

Punctuele aandachtspunten bij een aantal dossiers

- In de curriculumdossiers van de eerste graad werden de begrippen 'verdieping' en 'verruiming' gedefinieerd. Voor de A-stroom werden contexten toegevoegd in de omschrijving van de basisoptie Maatschappij en welzijn.
- De onderliggende beroepskwalificatie van de studierichting Internationale handel en logistiek is zeer beperkt en weinig concreet. In het curriculumdossier is de beroepskwalificatie verder geconcretiseerd en nadien afgetoetst met de sector.
- In de studierichting Basiszorg en ondersteuning zijn de afgebakende verzorgende taken geëxpliciteerd zoals ze zijn afgesproken met de sector. Daarbij wordt ook verduidelijkt dat die onder toezicht van een zorgverstrekker worden uitgevoerd. De onderwijsverstrekkers vragen met aandrang om de set van relevante competenties die wordt opgenomen in deze studierichting te expliciteren in de regelgeving.
- De curriculumdossiers waarin op basis van overleg met sectoren nog inhoudelijke aanpassingen werden doorgevoerd, zijn:
 - STEM:
 - Bouw: Afwerking bouw, Bouwplaatsmachinist, Bouwtechnieken, Cementgebonden voeger duaal, Decoratie- en schilderwerken, Koel- en warmtetechnieken, Medewerker schilder- en behangwerken duaal, Ruwbouw, Sanitaire en verwarmingsinstallaties.
 - Auto: Autotechnieken, Bandenmonteur duaal, Brom- en motorfietsinstallaties, Fietshersteller duaal, Fietsinstallaties, Koetswerk, Voorbewerker carrosserie duaal.
 - Elektriciteit: Elektromechanische technieken, Industriële ICT, Plaatser boven- en ondergrondse leidingen duaal, Podiuminstallaties, Podiumtechnieken.
 - Voeding en horeca: Brood- en banketbakkerij, Bakkerijtechnieken, Grootkeuken en catering, Horeca, Restaurant en keuken.

- Maatschappij en Welzijn: Assistentie in wonen, zorg en welzijn, Basiszorg en ondersteuning, Gezondheidszorg.

Curriculumdossiers voor nieuwe studierichtingen

De curriculumdossiers voor de nieuwe structuuronderdelen die de Vlaamse Regering op 25 november 2022 goedkeurde, worden later ingediend:

- Bedrijfsondersteunende informaticawetenschappen (3de graad doorstroomfinaliteit tso, domein Economie en organisatie);
- Applicatie- en databeheer (3de graad dubbele finaliteit tso, domein Economie en organisatie en domein STEM);
- Datacommunicatie- en netwerkinstallaties (3de graad arbeidsmarktfinaliteit, bso, domein STEM)

Bij de herindiening werd het curriculumdossier voor Industriële ICT al herwerkt rekening houdend met de actualisering van de onderwijskwalificatie zoals die werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 november 2022. De betrokken sector gaf ook zijn akkoord voor dit dossier.

Bijlage 1: overzicht studierichtingen met afwijking van BK

Studierichting	Ondertekenende sector
Afwerking bouw	Constructiv
Assistent dierlijke productie duaal	EDUplus
Assistent plantaardige productie duaal	EDUplus
Assistentie in wonen, zorg en welzijn	VIVO
Autotechnieken	Educam
Bandenmonteur	Educam
Basiszorg en ondersteuning	VIVO
Bedrijfsorganisatie	Cevora
Brom- en motorfietsinstallaties	Educam
Cementgebonden voeger duaal	Constructiv
Dentaaltechnieken	UDB (Unie van Dentaaltechnische Bedrijven)
Dier en milieu	EDUplus
Elektrische installaties	Volta
Elektrotechnieken	Volta
Fietshersteller duaal	Educam
Fietsinstallaties	Educam
Gezondheidszorg	VIVO
Grootkeuken en catering	Horeca forma
Horeca	Horeca forma
Industrieel verpakker duaal	Woodwize
Industriële ICT	Volta
Internationale handel en logistiek	Logos
Koel- en warmtetechnieken	Constructiv
Koetswerk	Educam
Mechanische vormgeving	Agoria
Mechanische vormgevingstechnieken	Agoria
Medewerker ruwbouw duaal	Constructiv
Onderhoudsmechanica auto	Educam
Opvoeding en begeleiding	VIVO

Plant en milieu	EDUplus
Podiuminstallaties	Volta / Podiumkunsten
Podiumtechnieken	Volta / Podiumkunsten
Printmedia	Grafoc
Productiemedewerker drukafwerking in de printmedia dual	Grafoc
Restaurant en keuken	Horeca forma
Rioollegger dual	Constructiv
Ruwbouw	Constructiv
Sanitaire en verwarmingsinstallaties	Constructiv
Stratenmaker dual	Constructiv
Vorbewerker carrosserie	Educam